

ANNE TYLER

PALMIKKO

SUOMENTANUT MARKKU PÄKKILÄ

HELSINGISSÄ KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

Englanninkielinen alkuteos

The French Braid

Copyright © 2022 by Anne Tyler

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 2023

ISBN 978-951-1-45366-6

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2023

1

TÄMÄ TAPAHTUI MAALISKUUSSA 2010, jolloin Philadelphian rautatieasemalla oli vielä sellainen raksuttava aikataulunäyttö, josta näki muun muassa junan lähtöportin. Serena Drew seiso näyttön edessä ja katseli silmä kovana Baltimorenjunan tietoja. Miksi portti ilmoitettiin Philadelphiassa niin myöhään? Baltimoressa siitä tiedotettiin reilusti aikaisemmin.

Hänen poikaystävänsä James seiso vieressä rauhallisempana. Hän vilkaisi näyttötaulua yhden ainoan kerran ja keskittyi puhelimeensa. Hän pudisti päätään jollekin viestille ja siirtyi seuraavaan.

He olivat käyneet sunnuntailounaalla Jamesin vanhempien luona. Se oli ollut Serenan ensitapaaminen heidän kanssaan. Hän oli hermoillut tapaamista kaksi viikkoa etukäteen, pohjinnut sopivaa vaatepartta (päätyen lopulta farkkuihin ja poolopaitaan – opiskelijan vakiovaateparteen, jotta ei vahingossakaan antaisi vaikutelmaa liiasta yrittämisestä) ja miettinyt päänsä puhki sopivia keskustelunaiheita. Lopulta kaikki oli sujunut hyvin, hän arveli. Jamesin vanhemmat olivat toivottaneet hänet lämpimästi tervetulleeksi ja pyytäneet heti kätellyssä kutsumaan itseään Georgeksi ja Doraksi. Jamesin äiti oli niin kova puhumaan, ettei keskustelu ollut kangerrellut. ”Seuraavalla kerralla sinun pitää tavata Jamesin sisaret ja heidän kumppaninsa ja lapsensa”, hän sanoi Serenalle ruoan jälkeen.

”Me emme halunneet hukuttaa sinua ihmisiin heti ensimmäisellä vierailulla.”

Ensimmäinen vierailu. Seuraava kerta. Se oli kuulostanut rohkaisevalta.

Juuri nyt Serena ei kuitenkaan jaksanut olla voitonriemuisen. Hän oli lopen uupunut silkasta helpotuksesta. Kuin kiuvasiksi väännetty tiskirätti.

Hän oli tutustunut Jamesiin lukuvuoden alussa. James oli niin hyvännäköinen, että ehdotus kahvilla käymisestä luennon jälkeen oli tullut Serenalle täytenä yllätyksenä. James oli pitkä ja solakka, hänellä oli ruskea tukka ja trimmattu parta. (Serena puolestaan oli viittä vaille pulska ja hänen poninhännälle sitaistu tukkansa oli melkein samaa beigen sävyä kuin hänen ihonsakin.) Seminaareissa James istua retkotti tekemättä muis-tiinpanoja eikä näyttänyt edes kuuntelevan, mutta saattoi äkkiä avata suunsa ja sanoa jotakin ällistyttävän fiksumaa. Serena oli ollut huolissaan, että James pitäisi häntä ikävyyttävänä. Kahden kesken James kuitenkin oli osoittautunut mukavaksi seuramieheksi. He kävivät usein elokuvissa ja edullisissa ravintoloissa, ja samassa kaupungissa asuvat Serenan vanhemmat olivat jo kutsuneet heidät syömään monta kertaa. He sanoivat pitävänsä Jamesista kovasti.

Philadelphian rautatieasema oli näyttävämpi kuin Baltimoren asema. Se oli valtavan suuri, sen kasettikatto oli huikkeen korkealla ja kattokruunut muistuttivat ylösalaisin riippuvia pilvenpiirtäjiä. Matkustajatkin vaikuttivat pykälää hienommilta kuin Baltimossa. Serena katseli naista, jonka perässä kantaja työnsi vaunulastillista identtisen näköisiä matkalaukkuja. Ihastellessaan laukkuja (hohtavaa tummanruskeaa nahkaa ja messinkihelat) Serena huomasi sattumalta nuoren pukumiehen, joka oli pysähtynyt tekemään tietä ohi kulkeville vaunuille. ”Oho”, hän sanoi.

James kohotti katseensa puhelimestaan. ”Hmm?”

”Tuossa taitaa olla minun serkkuni”, Serena sanoi ääntään madaltaen.

”Missä?”

”Tuo pukumies tuolla.”

”*Taitaa* olla sinun serkkusi?”

”En ole ihan varma.”

He katselivat miestä, joka näytti vanhemmalta kuin he, joskaan ei kovin paljon. (Puvulla saattoi olla vaikutusta arvioon.) Hänellä oli vaalea tukka niin kuin Serenallakin ja huulissa samanlaiset terävät harjanteet, mutta siinä missä Serenan silmät olivat Garrettien suvun tapaan siniset, pukumiehen silmät olivat haaleat, melkein eteerisen harmaat, minkä saattoi nähdä monen metrin päästä. Hän katseli aikataulunäyttöä liikkumatta, vaikka matkatavaravaunut olivat menneet menojaan.

”Hän voi olla minun serkkuni Nicholas”, Serena sanoi.

”Mitä jos hän vain muistuttaa Nicholasia?” James sanoi. ”Minusta tuntuu, että jos hän olisi sinun serkkusi, sinä tietäisit varmasti.”

”No, siitä on aikaa, kun viimeksi nähtiin”, Serena sanoi. ”Hän on äidin veljen Davidin poika ja asuu täällä Phillyssä.”

”Sen kun menet kysymään.”

”Minä olen kuin mikäkin idiootti, jos erehdyn”, Serena sanoi. James katseli häntä kummastuneena.

”Sitä paitsi on jo liian myöhäistä”, Serena sanoi, koska oli pa mies kuka tahansa, hän oli ilmeisesti saanut tietää sen mitä halusi. Hän kääntyi ja lähti kohti aseman toista päätä ja kiskaisi viikonloppulaukkunsa hihnaa ylemmäs olkapäälleen. Serena katsoi taas aikataulunäyttöä. ”Mikä portti se on yleensä?” hän kysyi. ”Voitaisiin kokeilla onneamme ja mennä sinne valmiiksi.”

”Ei juna lähde heti sillä sekunnilla, kun portti ilmoitetaan”, James sanoi. ”Ensin pitää asettua jonoon portaiden päähän ja odottaa.”

”Niin, mutta minua huolestuttaa, että me ei saada viereisiä paikkoja.”

James väläytti Serenan suuresti rakastaman sirrisilmäisen hymynsä. ”Tuo on niin sinun tapaistasi”, se tarkoitti.

”Hyvä on, ehkä minä teen tästä liian vaikeaa”, Serena sanoi.

”Oli miten oli”, James sanoi vaihtaen aihetta. ”Kai sinä tunnistat oman serkkusi, vaikka siitä onkin aikaa.”

”Tunnistatko sinä kaikki serkkusi tuosta vain?” Serena kysyi.

”Tunnistan”, James sanoi.

”Ihanko totta?”

”Tietysti!”

Serena kuitenkin näki, ettei Jamesia enää kiinnostanut, sillä tämä vilkuili kioskirivistöä hallin toisella puolella. ”Kuplavesi kelpaisi”, James sanoi.

”Sitä saa junastakin”, Serena sanoi.

”Haluatko jotain?”

”Jaksan kyllä odottaa junaan asti.”

James ei tajunnut, mitä Serena tarkoitti, sillä hän sanoi: ”Pidä minulle paikkaa jonossa, jos portti ilmoitetaan sillä aikaa kun minä olen poissa, jooko?” Sitten hän lähti ilman huolen häivää.

Tämä oli heidän ensimmäinen yhteinen matkansa, tosin pelkkä päiväretki. Serenalle oli pieni pettymys, ettei matkustaminen ahdistanut Jamesia yhtä paljon kuin häntä itseään.

Yksin jäätyään hän otti repusta puuterirasian ja vilkaisi peilistä hampaitaan. Jälkiruoaksi oli ollut jonkinlaista hedelmäpaistosta, jonka päällä oli ollut saksanpähkinämurusia, ja niitä löytyi suusta vieläkin. Normaalitilanteessa hän olisi poikennut ruoan jälkeen puuteroimaan nenänsä, mutta kello oli tehnyt heille tepposet – ”Oho!” Dora oli sanonut. ”Se teidän juna!” – ja sitten oli lähdetty asemalle kovalla kiireellä. Jamesin isä oli ajanut, James oli istunut hänen vieressään ja Dora ja Serena kahdestaan takapenkillä. Dora oli sanonut: ”Saadaan puhella rauhassa tyttöjen kesken.” Autossa hän oli alkanut jutella Sere-

nalle Jamesin sisarten tapaamisesta. ”Sanohan, montako sisarusta sinulla on?” hän oli kysynyt sen jälkeen.

”Vain yksi veli”, Serena oli sanonut. ”Hän oli jo melkein aikuinen, kun minä synnyin. Olen aina toivonut, että minulla olisi siskoja.” Sitten hän oli punastunut, koska sanat saattoi tulkita niin, että hän toivoi pääsevänsä naimisiin ja Jamesin suvun jäseneksi tai ties mitä.

Dora oli väläyttänyt hänelle pienen hymyn ja kurottanut taputtamaan hänen kättään.

Itse asiassa Serena oli puhunut täyttä totta. Vanhempiansa pienessä taloudessa hän oli kadehtinut koulukavereitaan, joilla oli laumoittain sukulaisia ja kaikki kamppailivat yhtenä iloisena mylläkkänä tilasta ja huomiosta. Joillakin oli sisarpuolia, isäpuolia ja äitipuolia, joista saattoi poimia suosikkeja mielen­sä mukaan ja sulkea pois ne, joiden kanssa ei tullut toimeen, niin kuin rikkaat heittävät pois hyvää ruokaa aliravittujen kat­sellessa kaihoisasti sivusta.

Kärsivällisyyttä, hän oli sanonut itselleen. Odotahan, kun näet millainen sinun tuleva perheesi on!

Yhtäkkiä Baltimoren-juna oli aikataulunäytön mukaan viisi minuuttia myöhässä. Luultavasti siis viisitoista minuuttia. Mutta porttia ei ilmoitettu vielääkään. Serena kääntyi tähyilemään Jamesia. Sieltä sitä tultiin, luojan kiitos, suoraan häntä kohti muki kädessä. Jamesin rinnalla, puoli askelta jäljessä, käveli mies, jota Serena oli arvellut serkukseen. Serena räpyteli silmiään.

”Katso, kenet minä löysin!” James sanoi tullessaan.

”Serena?” mies sanoi kysyvästi.

”Nicholas?”

”No, hei!” Nicholas sanoi ja oli ojentamaisillaan kätensä, mutta muutti mieltään ja kumartui sen sijaan kömpelöön puolihalaukseen. Hän tuoksui vasta silitetyltä puuvillalta.

”Mitä sinä täällä teet?” Serena kysyi.

”Odotan junaa New Yorkiin.”

”Ai.”

”Minulla on siellä huomenna kokous.”

”Ahaa”, Serena sanoi. Ilmeisesti Nicholas puhui työasioista. Hänellä ei ollut aavistustakaan, mitä Nicholas teki työkseen. Hän sanoi: ”Mitä kotiväelle kuuluu?”

”Ihan hyvää. Tai no, ikä alkaa painaa, selvä se. Isä saattaa joutua lonkkaleikkaukseen.”

”Harmi”, Serena sanoi.

”Arvaa mitä minä tein”, James sanoi Serenalle keinahdellen hitaasti varpailta kantapäille. ”Näin hänet lehtikioskilla, joten pysähdyin muutaman askelen päähän ja sanoin tosi, tosi hiljaa: ’Nicholas?’” James näytti tyytyväiseltä itseensä.

”Luulin ensin, että kuulen olemattomia”, Nicholas sanoi. ”Vilkaisin sivulle kääntämättä edes päätä –”

”Jokainen tunnistaa oman nimensä tarkemmin kuin muut nimet”, James sanoi. ”Luultavasti sinä et olisi kuullut mitään, jos minä olisin sanonut vaikka ’Richard.’”

”Äidilläkin on lonkkavaivoja”, Serena sanoi Nicholasille. ”Ehkä se on geneettistä.”

”Sinun äitisi on... Alice?”

”Ei, vaan Lily.”

”Aivan. Anteeksi. Mutta minä istuin sinun vieressäsi isoisa Garrettin hautajaisissa, jos oikein muistan.”

”Ei, se oli Candle.”

”Onko minulla serkku nimeltä Candle?”

”Ei voi olla totta!” James sanoi epäuskoisena.

”Oikeasti Kendall”, Serena sanoi piittaamatta Jamesista. ”Kun hän oppi puhumaan, hän ei osannut sanoa omaa nimeään.”

”Mutta sinä kuitenkin olit siellä, etkö ollutkin?” Nicholas kysyi.

”Hautajaisissako? Olin olin.”

Serena oli ollut hautajaisissa, mutta hän oli ollut silloin kaksoistavuotias. Entä Nicholas? Pahimmassa teini-iässä, eli he olivat eläneet täysin eri maailmoissa. Serena ei ollut uskaltanut sanoa Nicholasille sanaakaan. Hän oli vain tyytynyt katselemaan tätä etäältä, kun he olivat seisoskelleet hautaustoimiston edessä tilaisuuden jälkeen – Nicholasin tyyntä ilmettä ja haaleanharmaita silmiä. Silmät olivat perua äidiltä, Gretalta, koleahkolta naiselta joka ontui toista jalkaansa ja puhui oudolla korostuksella, tai ei ainakaan baltimorelaisittain. Serena muisti nuo silmät hyvin. ”Meidän oli määrä tulla lounaalle teidän kaikkien kanssa siunaustilaisuuden jälkeen”, Nicholas selitti, ”mutta isän piti palata kotiin jonkin koulunäytelmän takia.”

”Palaamisesta puheen ollen...” James keskeytti ja vinkkasi peukalollaan aikataulunäytön suuntaan. ”Meidän pitäisi mennä portille numero 5.”

”Tosiaan. Pitää mennä”, Serena sanoi Nicholasille. ”Oli hauska törmätä!”

”Mukava nähdä tosiaan”, Nicholas sanoi ja hymyili Serenalle, heilautti sitten kättään Jamesille ja kääntyi lähteäkseen omaan suuntaansa.

”Kerro terveisiä”, Serena huikkasi perään.

”Kerrotaan”, kuului vastaus.

Serena ja James katselivat hetken hänen menoaan, vaikka portille numero 5 kertyi jo jonoa.

”Pakko sanoa, että teitä on vähän vaikea uskoa sukulaisiksi”, James sanoi.

Junassa ei lopulta ollut kovin täyttä. Kaksi vierekkäistä vapaata paikkaa löytyi helposti – Serena sai ikkunapaikan ja James istuutui käytävän puolelle. James käänsi pöydän esiin ja laski kupin kädestään. ”Haluatko nyt kuplavettä?” hän kysyi. ”Kahvila-vaunu taitaa olla auki.”

”Ei tee mieli.”

Serena katseli matkustajien liikkumista käytävällä – nainen hoputti kahta pientä lasta, jotka aikailivat hänen edellään, toinen nainen yritti puskea matkalaukkuaan matkatavarahyllylle, kunnes James nousi auttamaan.

”Se mies oli suunnilleen saman värinen kuin sinäkin”, James sanoi istuutuessaan taas, ”mutta en olisi ikinä huomannut häntä ihmisjoukossa.”

”Mitä? Ai, Nicholasia”, Serena sanoi.

”Onko sinulla loputtomasti serkkuja, vai mikä tämä juttu on?”

”Ei, vaan, tuota... viisi”, Serena sanoi tehtyään päässään pikaisen laskutoimituksen. ”Kaikki Garrettien puolelta. Isä oli ainoa lapsi.”

”Minulla on yksitoista.”

”Onneksi olkoon vaan”, Serena sanoi kiusoitellen.

”Tunnistaisin silti joka ikisen, vaikka nähtäisiin sattumalta rautatieasemalla.”

”No joo, mutta me asutaan kuka missäkin”, Serena sanoi. ”David-eno asuu täällä Phillyssä, Alice-täti Baltimoren ulkopuolella...”

”Hohoo, kaukana landella!” James sanoi ja pukkasi Serenaä kylkeen.

”Yleensä me tavataan häissä ja hautajaisissa ja sen sellaisissa”, Serena sanoi ja piti miettimistauon. ”Eikä välttämättä niissäkään. En oikeastaan tiedä miksi.”

”Ehkä suvun menneisyyden kätköissä on jokin synkkä salaisuus”, James sanoi.

”Ehkä.”

”Ehkä sinun enosi on republikaani. Tai täti kuuluu johonkin kulttiin.”

”Lopeta”, Serena sanoi nauraen.

Jamesin kanssa oli mukava istua lähekkäin – käsinoja oli nostettu pystyyn, niin että he koskettivat toisiaan koko pituu-

deltaan. He olivat seurustelleet kahdeksan kuukautta, mutta James tuntui yhä niin ihmeen tuoreelta, ettei häntä voinut pitää itsestäänselvyytenä.

Juna nytkähti liikkeelle, ja viimeisetkin matkustajat kii-rehtivät paikoilleen. ”Hyvää iltapäivää”, konduktööri kuulutti kaiuttimen kautta. ”Tämä on juna numero...” Serena otti repusta matkalippunsa. Ikkunan takana hämärä asemalaituri lipui taakse, ja juna solahti päivänvaloon. Vauhti kiihtyi, ja ohi vilahteli rapistuvia betonirakenteita, joiden jokais-ta neliötuumaa peittävät graffitit näyttivät huutavan kurkku suorana.

”Mitä pidit minun vanhemmistani?” James kysyi.

”Tykkäsin kovasti! Ihan oikeasti.” Serena piti tauon. ”Luu-letko, että he pitivät *minusta*?” hän kysyi sitten.

”Totta kai pitivät! Mitä muutakaan?”

Se ei kuulostanut aivan niin vakuuttavalta kuin olisi voinut. Hetken päästä Serena kysyi: ”Mistä he minussa pitivät?”

”Hmm?”

”Tarkoitin, että sanoiko kumpikaan sinulle mitään?”

”Ei tullut sopivaa tilaisuutta. Mutta näkihän sen muuten-kin.”

Serena piti taas tauon.

”Nousitteko te junaan Phillystä?” heidän kohdalleen seisah-tunut konduktööri kysyi.

”Kyllä vain”, James sanoi. Hän kääntyi ottamaan Serenan lipun ja ojensi sen tarkastettavaksi yhdessä omansa kanssa.

”Äiti oli pannut kaiken peliin keittiössä”, James sanoi, kun konduktööri jatkoi matkaa. ”Se kana on äidin suuri ylpeyden-aihe. Sitä tarjotaan vain erikoisvieraille.”

”No, se oli herkullista”, Serena sanoi.

”Ja autossa isä vuorostaan kysyi, että uskonko minä sinun pysyvän kuvioissa.”

”Pysyvän... ahaa”, Serena sanoi.

”Minä sanoin, että ’aika näyttää, miten muutenkaan!’” Uusi pukaus Serenan kylkeen ja perään merkitsevä katse silmännurkasta.

Kun jälkiruoka oli tuotu pöytään, Jamesin äiti oli käynyt hakemassa perhealbumin ja alkanut esitellä Serenalle kuvia Jamesista pikkupoikana. (Niin söpö pikkumies.) James oli irvistänyt Serenalle anteeksipyytävästi, mutta jäänyt sitten itsekin katselemaan albumin kuvia ja kuuntelemaan tarkasti, mitä hänestä sanottiin. ”James söi teini-ikäiseksi asti pelkkää valkoista ruokaa”, hänen äitinsä oli sanonut.

”Nyt liioittelet”, James sanoi.

”Ihme ja kumma, ettet saanut keripukkia.”

”Aika terve hänestä on tullut”, Serena oli sanonut.

Sekä Serena että Dora olivat katselleet Jamesia hymyillen.

Juna kiisi täyttä vauhtia kituliasta ja kellastunutta rikkaruohoa kasvavalla joutomaalla, jossa vilahteli ruostuneita tiskipöytiä, traktorinrenkaita ja ruokakaupan sinisiä muovipusseja, loputtomasti sinisiä muovipusseja. ”Jos sinä olisit ulkomaalainen”, Serena sanoi Jamesille, ”ja olisit vasta tullut tähän maahan ja matkustaisit junalla etelään, sinä ihmettelisit: ’Tällainenko on Amerikka? Tällainenko on luvattu maa?’”

”Paraskin puhumaan”, James sanoi. ”Than kuin Baltimore olisi jokin luonnonkaunis paratiisi.”

”Ei vaan tarkoitin, että... Tarkoitin tätä Amtrakin rataa yleensä”, Serena sanoi. ”Itärannikon kaupunkirataa.”

”Ai.”

”En tiennytkään, että meillä on kilpailu menossa”, Serena sanoi pilaillen.

”Minä tiedän, että te baltimorelaiset tunnette oman arvonne”, James sanoi. ”Tiedän, että te erottelette ihmisiä sen mukaan, mitä lukiota itse kukin kävi. Ja menette aikanaan naimisiin jonkun saman lukion oppilaan kanssa.”

Serena katseli suurieleisesti kummallekin puolelle. ”Istuuko minun vieressäni joku minun lukiostani?” hän kysyi.

”Ei juuri nyt”, James myönsi.

”Siinä näet!”

Serena odotti uteliaana, mitä James sanoisi seuraavaksi, mutta aihe jäi siihen, ja matka jatkui jonkin aikaa hiljaisuuden vallitessa. Heidän takanaan nainen puhui puhelimesta maanitellen matalalla äänellä. ”Mutta mitä sinulle kuuluu *oikeasti*?” Serena kuuli naisen sanovan. Sitten, pienen tauon jälkeen: ”Älähän nyt, kultapieni. Älä. Kerro, mikä on vinossa. Minä kuulen kyllä, ettei kaikki ole kohdallaan.”

”Ajattele vähän sitä Nicholas-parkaa”, James sanoi yhtäkkiä. ”Isä sai päähänsä muuttaa muualle Baltimoresta, ja koko suku lakkasi puhumasta heille.”

”Ei *me* olla tehty sellaista!” Serena sanoi. ”Vaan ne, David-eno, ihan totta. Äidistä se on täysin käsittämätöntä. Äidin mukaan David oli pikkupoikana hyvin seurallinen luonne. Alice-täti oli lähinnä ilonpilaaja, mutta David-eno oli aurinkoinen lapsi, joka säteili iloa ja onnea. Mutta tähän on tultu: hän lähti oman isänsä hautajaisista kesken kaiken.”

Isoisän hautajaiset, Nicholas oli sanonut: ”Isoisä Garrettin hautajaiset.” Ei pappa ollut ikinä ollut ”isoisä”! Kuinka Nicholas ei tiennyt sitä?

”Entä se sinun tätisi?” James jatkoi. ”Hän ei ole muuttanut Baltimoren esikaupunkialuetta kauemmas, mutta voi ei. *Voi ei*. Hänen kanssaan ei puhuta enää.”

”Älä viitsi – mehän jutellaan vähän väliä”, Serena sanoi liioitellen vain vähän.

Hän ei voinut tajuta, miksi tunsivat olevansa puolustuskanalla. Ehkä se johtui stressistä. Jamesin vanhempien tapamisen aiheuttamasta stressistä.

Kun tätä matkaa oli alettu suunnitella, puhe oli ollut koko viikonlopun kestävästä vierailusta. James oli suunnitellut, missä he voisivat käydä syömässä Philadelphian parhaat paistileivät. Entä huvittaisiko Serena käydä taide-

museossa? ”Sinä ihastut taatusti kauhukammioon”, James oli sanonut.

”Mihin kauhukammioon?”

”Meillä se tarkoittaa minun huonettani.”

”Ai. Hah.”

”Seinät täynnä Eagles-julisteita. Sängyn alla leivänkannikoita vuodelta 1998.”

”Mutta... ei kai meidän ole tarkoitus siellä olla?” Serena kysyi.

”Miten olla?”

”Siis... nukkua kauhukammiossa.”

”Hei. Se oli vitsi”, James sanoi. ”Ainakin ne leivänkannikat. Tietävästi äiti uskaltautui sinne imurin kanssa sen jälkeen, kun minä muutin pois.”

”Mutta kai minä nukkuisin vierashuoneessa”, Serena sanoi kysyvästi.

”*Haluatko* sinä nukkua vierashuoneessa?”

”Tuota, joo.”

”Etkö sinä halua nukkua minun huoneessani?”

”En sinun vanhempiesi tietten”, Serena sanoi.

”Minun vanhempieni –” James vaikenä. ”Kuule”, hän sanoi sitten. ”Olen varma, että he olettavat meidän nukkuvan yhdessä. Kuvitteletko sinä, että siitä nousee meteli?”

”Ihan sama, mitä sinun vanhempasi olettavat. En vain halua kuuluttaa sitä koko maailmalle, kun minut esitellään heille.”

James katseli Serenaä hetkisen.

”Kai siellä on vierashuone?” Serena kysyi.

”On toki.”

”Mikä siis on ongelma?”

”Se tuntuu vain niin... teennäiseltä, toivottaa hyvää yötä yläkerran käytävässä ja mennä eri huoneisiin nukkumaan”, James sanoi.

”No voi voi”, Serena sanoi väkinäisesti.

”Sitä paitsi ikävähän siinä tulee! Ja äiti ja isä ihmettelevät. Voi taivas, ovatko ne lapsiparat kuulleetkaan seksistä?”

”Ssh!” Serena oli sanonut, koska he olivat jutelleet kirjastossa, jossa kuka tahansa saattoi kuunnella. Hän oli vilkaissut ympärilleen ja kumartunut sitten lähemmäs Jamesia. ”Menään sunnuntaina”, hän sanoi ääntään madaltaen.

”Mitä tarkoitat?”

”Sanotaan, että meillä on lauantaina muuta tekemistä, joten me tulemme käymään sunnuntaina, ja koska minulla on luento varhain maanantaiaamuna, me ei voida jäädä yöksi.”

”Älä viitsi, Serena. Mitä järkeä on matkustaa sinne asti parin tunnin takia? Mitä järkeä on esittää, että me ei olla niin tiiviisti yhdessä?”

Niin he olivat kuitenkin tehneet. Serena oli saanut tahtonsa läpi.

Hän tiesi tuottaneensa Jamesille pettymyksen. Luultavasti James piti häntä tekopyhänä. Päätös tuntui silti oikealta. Juna lähestyi Wilmingtonia. Hylätyn näköiset harvat talot vaihtuivat vähitellen puhtaanvalkoisiin toimistorakennuksiin. Konkreetti käveli vaunun läpi ja poimi joidenkin istumapaikkojen yltä lipunkantoja.

”Muistatko, mitä sinun äitisi sanoi minun langostani?” James kysyi äkkiä.

”Mitä? Mistä sinä puhut?”

”Siitä, kun kävin teillä ensimmäisen kerran syömässä. Kerroin äidillesi, että yksi minun langoistani on kotoisin Baltimoresta, ja hän kysyi: ’Ahaa, mikä hänen nimensä on?’ Minä sanoin: ’Jacob Rosenbaum, mutta kaikki sanovat häntä Jayksi.’ Äi, äitisi sanoi. ’Rosenbaum: varmaan Pikesvillestä. Suurin osa juutalaisista asuu Pikesvillessä.’”

”Joo, äiti on jäänyt vähän ajasta jälkeen”, Serena sanoi. James katseli häntä.

”Mitä?” Serena kysyi. ”Väitätkö sinä, että äiti on antisemiitti?”
”Yritän vain sanoa, että Baltimoressa on tapana jakaa ihmiset meihin ja niihin muihin.”

”Yhäkö sinä puhut Baltimoresta?”

”Sanoinpahan vain”, James sanoi.

”Sinun lankosi saattaa hyvinkin olla kotoisin Pikesvillestä”, Serena sanoi. ”Tai Cedarcroftista, minun vanhempieni naapurista. Ei meillä ole mitään korvamerkittyjä alueita.”

”Ei tietenkään, kyllä minä sen tiedän”, James sanoi kiireesti. ”Tarkoitan vain, että minusta baltimorelaiset harrastavat... lokeroimista.”

”Kaikki harrastavat lokeroimista”, Serena vastasi.

”No joo...”

Serena kysyi: ”Entä se, mitä *sinun* äitisi sanoi, kun me oltiin lähdössä?”

”Mitä?”

”Ensi kerralla sinun pitää tulla koko viikonlopuksi”, hän sanoi. ”Tule pääsiäiseksi! Ollaan kaikki saman katon alla. Saat kerrankin nähdä millaista on elää suurperheessä.”

Tarkoittamattaan Serena alkoi lörpötellä terhakkaaseen kotirouvatyyliin, vaikka Dora ei puhunut lainkaan sillä tavalla. Jameskin huomasi äänensävyyn ja katsahti häneen terävästi. ”Mitä pahaa siinä oli?” James kysyi.

”Siinä oli vähän arvostelun makua”, Serena sanoi. ”Voi Serena parka. Meillä on *oikea* perhe. Sinulla raukalla on sellainen mukaperhe.”

”Ei äiti puhunut mistään ’oikeasta’ perheestä. Niin kuin itse sanoit, äiti puhui suurperheestä.”

Serena ei väittänyt vastaan, mutta hänen suupielensä painuivat alaspäin.

”Meidän perheessä on ovet auki kaikille, ja sinun perheesi on pieni ja ahdaskatseinen” – sitä Dora oli tarkoittanut, mutta Serena ei halunnut ruveta inttämään siitä Jamesin kanssa.

Avointen ovien perheissä oli se vika, että niissä suhtauduttiin kovin ahdasmielisesti perheisiin, joissa ei oltu yhtä avoimia.

Juna alkoi hidastaa. ”Wilmington!” kaiuttimesta kuului. ”Olkaa varovaisia, kun nousette paikaltanne, hyvät naiset ja herrat, ja muistakaa ottaa mukaan...” Ikkunan takana liukui näkyviin auringon valaisema asemalaituri ja tyytyväisen näköisinä odottelevia matkustajia, jotka tuntuivat uskovan, että junaan nouseminen täyttäisi heidän kaikki toiveensa.

Serena muisteli vanhempiensa Jamesille antamaa joululahjaa. James oli tullut heidän luokseen päivälliselle päivää ennen kuin lähti kotiin joululomalle, ja kun he olivat istuneet pöytään, hänen lautasensa vieressä odotti kapea ja litteä lahjapaketti. Serena oli kiemurrellut valmiiksi nolona. Toivottavasti lahja ei olisi liian henkilökohtainen, liian... tunkeileva! Jopa James oli näyttänyt kiusaantuneelta. ”Onko tämä minulle?” hän oli kysynyt. Paketin avaaminen oli lopulta ollut Serenalle helpotus. Siinä oli kirkkaan oranssi sukkapari. Kummankin sukan varren suuta kiersi musta raita, jossa luki BALTIMORE ORIOLES, ja keskellä oli piirroskuva joukkueen maskotista.

”Nyt kun sinä asut Baltimoressa, me ajattelimme, että sinun täytyy pukeutua sen mukaisesti”, Serenan isä oli selittänyt. ”Mutta me emme tietenkään halua järjestää sinulle hankaluuksia kotiväkesi kanssa Phillyssä, joten valitsimme sellaisen sukkaparin, että todisteet jäävät piiloon lahkeiden alle.”

”Hyvin huomaavaista”, James oli sanonut ja halunnut ehdottomasti vetää sukat jalkaansa ja pasteerailla ruokailuhuoneessa ilman kenkiä ennen kuin ruvettiin syömään.

Jamesilla ei ollut aavistustakaan, että todellisuudessa kumpikaan Serenan vanhemmista ei seurannut urheilua. Luultavasti he eivät olisi osanneet mainita nimeltä yhtään Oriolesin tai sen puoleen Ravensinkaan pelaajaa. Ajatus siitä, kuinka paljon he olivat nähneet vaivaa valitessaan lahjaa, oli vähällä särkeä Serenan sydämen.

Hänen vieressään James sanoi: ”Hei.” Serena ei vastannut.

”Hei, Reenie.”

”Mitä?”

”Aletaanko me riidellä sukulaisista?”

”En minä riitele.”

Juna nytkähti liikkeelle. Käytävällä käveli eksyneen näköinen salkkumies. Heidän takanaan istuva maanittelijanainen sanoi: ”Voi kulta. Voi että. Me otetaan tämä puheeksi johtoportaan kanssa tiistaina. Kuulitko?”

”Uskomatonta, että sama puhelu jatkuu aina vain”, Serena supatti Jamesille.

Kului hetki, mutta lopulta James vastasi. ”Minä taas en voi uskoa, että se on työpuhelu”, hän supatti takaisin. ”Vai olisitko itse osannut arvata?”

”En ikinä.”

”Turha väittää, että naiset käyttäytyvät töissä samalla tavalla kuin miehet.”

”Eipä ruveta puhumaan seksistisiä”, Serena sanoi naurahtaen.

James ojensi kätensä, tarttui Serenan käteen ja pujotti sormensa Serenan sormien lomaan. ”Kuule, tämä on ollut raskasta meille molemmille”, hän sanoi. ”Vai mitä? Vanhemmat on joskus tosi rasittavia!”

”Älä muuta sano”, Serena sanoi.

Matka jatkui jonkin aikaa toverillisessa hiljaisuudessa.

”Kuulitko, mitä äiti sanoi minun parrastani?” James kysyi äkkiä. ”Vähänpö oli arvostelun makua.”

”Mitä sitten?”

”Silloin, kun te katselitte valokuvia. Kun päästiin minun lukiokuviini, äiti sanoi: ’Tuossa on James valmistujaisjuhlista. Kelpaa katsella, eikö vain? Se oli ennen parran kasvattamista.’ Äiti ei voi olla arvostelematta minun partaani. Hän inhoaa sitä.”

”Koska hän on sinun äitisi”, Serena sanoi. ”Kaikki äidit inhoavat partoja.”

”Kun opiskelin ensimmäistä vuotta ja tulin ensimmäisen kerran kotiin parrakkaana, isä lupasi maksaa kaksikymppiä, jos ajan sen pois. ’Sinäkin?’ minä kysyin. ’Mitä tämä on olevinaan?’ Isä sanoi: ’Minulla ei ole mitään partaa vastaan, mutta äidilläsi on kuulemma ikävä sinun komeita kasvojasi.’ ’Selvä’, minä sainoin. ’Katselkoon vanhoja valokuvia, jos haluaa nähdä minun naamani.’”

”Totta, sinä olit siinä valmistujaiskuvassa tosi komea”, Serena sanoi.

”Mutta et kai sinä silti ajattele, että minun pitäisi ajaa parta pois?”

”En tietenkään. Minä pidän sinun parrastasi.” Serena puristi Jamesin kättä. ”Toisaalta olen iloinen, että näin sinusta myös aikaisemman version.”

”Kuinka niin?”

”Nyt tiedän, miltä sinä näytät.”

”Huolestuttiko sinua se, miltä minä näytän?”

”Ei varsinaisesti huolestuttanut, mutta... Olen aina ajatellut, että jos tapaan aikuisena miehen, jonka kanssa aion mennä naimisiin ja hänellä sattuu olemaan parta, minä pyydän häntä ajamaan sen pois kerran ennen häitä.”

”Ajamaan sen pois!”

”Yhden kerran vain. Hetkeksi vain, että minä näen miltä hän näyttää, ja sitten sen voi antaa kasvaa taas.”

James irrotti otteensa hänen kädestään, otti vähän etäisyyttä ja katsoi häntä.

”Mitä nyt?” Serena kysyi.

”Entä jos hän kieltäytyy?” James tivasi. ”Mitä jos hän sanoo, että ’tällainen minä olen: parrakas tyyppi. Ota tai jätä.’”

”Mutta jos...” Serena vaikeni kesken lauseen.

”Mutta jos mitä?” James kysyi.

”Jos hän... jos käy ilmi, että hän on leuaton tai jotain...”

James tuijotti häntä edelleen.

”En minä tiedä!” Serena sanoi. ”Tarkoitin vain, että haluan tietää minkä näköisen ihmisen kanssa olen menossa yhteen.”

”Ja jos se tyyppi on leuaton, sinä sanot, että ’sori vaan, ei me oikeastaan voida mennä naimisiin.”

”En minä sitä sano, että ei voidakaan mennä naimisiin. Haluan vain tietää, minkä *näköisen* ihmisen kanssa olen menossa naimisiin, siinä kaikki. Haluan tietää, millaisen ihmisen kanssa olen tekemisissä.”

James tuijotti jurona edessään olevan istuimen selkää. Hän ei tehnyt elettäkään tarttuakseen uudestaan Serenan käteen.

”*Jaaames*”, Serena kujersi. Ei vastausta.

”James?”

Yhtäkkiä James kääntyi Serenaan päin kuin olisi tehnyt äkkipäätöksen. ”Siitä lähtien, kun tämän matkan suunnittelu aloitettiin, sinä olet rakentanut pieniä... muureja”, hän sanoi. ”Asettanut rajoja. Ei voida nukkua samassa huoneessa. Reissu pitää tehdä sunnuntaina... Me oltiin siellä neljä vaivaista tuntia! Sitä vaille, ettei näihin matkoihin mene enemmän aikaa! Niin kuin tiedät, minä en näe vanhempiani kovin usein. Minä en asu enää vanhempieni kotikaupungissa niin kuin sinä, käytännössä samassa kaupunginosassa, niin että voisin poiketa siellä, kun pitää pestä koneellinen pyykkiä.”

”Ei kai se minun vikani ole!”

James jatkoi ikään kuin Serena ei olisi sanonut mitään: ”Arvaa, mitä minä ajattelin menomatalla Phillyyn. Mietin, että kun sinä tutustut minun vanhempiini, tulet siihen tulokseen, että me voidaan yhtä hyvin jäädä yöksi. Sinä huomaat, että he ovat okei ja ehdotat, että palataan vasta aamujunalla, koska ehdit ajoissa tunnille siltäkin.”

”Totta kai minä tiesin, että sinun vanhempasi ovat okei. Tuntui vain – eikä minulla sitä paitsi ollut edes hammas-harjaa mukana! Eikä yöpukua!”

Jamesin ilme ei värähtänytkään.

”Ensi kerralla sitten”, Serena lupasi pienen tauon jälkeen.

”Hyvä”, James sanoi, otti taskusta puhelimensa ja vilkaisi sitä.

Juna ajoi Chesapeakenlahden pohjukassa – vieressä auke- ni avara vesialue, joka näytti auringonpaisteessakin himmeän- harmaalta, ja siellä täällä näkyi yksittäisiä lintuja, jotka istuivat vedestä törröttävien paalujen päässä. Serena katseli näkymää alakuloisena. Melkein koti-ikävänsä vallassa.

Tämä oli hänen serkkunsa vika. Odottamaton jälleennä- keminen oli tuntunut riipaisevalta, ikään kuin hänen kahtia jakautunut maailmansa olisi revennyt rikki. Jamesin äidin puo- leinen osa hänen maailmastaan oli luottavainen ja läheinen. Toisella puolella oli rautatieasemalla yksin seisoskellut Nicho- las. Kuin olisi ottanut lasimaljan kuumasta uunista ja heittä- nyt sen suoraan jääkylmään veteen, jossa se särkyi risahdellen.

”Voidaanko me järjestää joskus sukukokous?” Serena oli kysynyt kerran pikkutyttönä.

Äiti oli sanonut: ”Hmm? Sukukokous? Miksipä ei. Kovin isoa kokousta siitä ei tosin tule.”

”Tulisiko David-eno perheensä kanssa?”

”David-enoko? Jaa. Ehkä.”

Se ei ollut kuulostanut kovin lupaavalta.

Miksi jotkut perheet eivät kerta kaikkiaan toimineet?

Ehkä David-eno oli adoptiolapsi, joka oli suuttunut siitä, ettei hänelle ollut kerrottu koskaan totuutta. Tai ehkä häntä ei ollut huomioitu testamentissa toisin kuin hänen molemmat sisarensa. (Serena oli ahminut romaaneja jo lapsena.) Tai ehkä jokin perheriita oli riistäytynyt käsistä, ja sitten oli puhuttu niin isoilla kirjaimilla, että sitä oli mahdotonta antaa anteeksi. Se tuntui kaikkein todennäköisimmältä selitykseltä. Jälkeen- päin kukaan ei osannut enää sanoa, mistä riita oli alkanut, mutta jokainen tiesi, että se oli muuttanut kaiken.

”Ainakin Alice-täti tulee”, Serena oli sanonut äidille.

”Ehkä”, Lily oli sanonut. ”Sinä tunnet Alice-tädin itsekin. Hän on aika kova paheksumaan kaikkea aina kun tavataan.”

Serena oli luovuttanut.

Nyt hän mietti, että silloinkin kun Garrettit olivat koolla, kukaan ei niin sanotusti lämmennyt yhdessäololle.

Hän vilkuili Jamesia vaivihkaa ja liikahtamatta. James luki jotakin puhelimen näytöltä. (Hänellä oli ällistytävä kyky lukea puhelimella jopa kokonaisia kirjoja.) Hän puri ajatuksiinsa vai-puneena alahuultaan.

Serenan paras ystävä lukiossa oli ollut poika nimeltä Marcellus Avery. Heidän välillään ei ollut ollut romanssia vaan pikem-minkin sopimus molemminpuolisesta avunannosta. Marcellus oli ollut kummallisen vaaleaihoinen ja silmäänpistävän mustatukkainen, ja kaikki olivat tehneet pilaa hänen nimestään. Serena puolestaan oli painanut ainakin viisi kiloa liikaa eikä osannut käsitellä minkäänlaista palloa – baseballia, tennis-palloa, jalkapalloa, ei mitään palloa – koulussa, jossa liikunta oli kaikki kaikessa. Ruokalassa he istuivat kahdestaan ja jut-telivat luokkakavereidensa pinnallisuudesta, ja viikonloppui-sin Marcellus tuli kylään ja he katselivat ulkomaisia elokuvia Serenan vanhempien tv-huoneessa. Kerran Marcellus oli las-kenut kätensä harkitun puolihuolimattomasti sohvalle Serenan käden viereen, ja kun Serena ei ollut vetänyt omaa kättään pois, Marcellus oli kumartunut aavistuksen lähemmäs ja suudellut Serenan poskea ujosti ja höyhenenkeveästi. Serena muisti vie-läkin Marcelluksen ylähuulen samettisten haituvien sipaisun. Muuta ei ollut tapahtunut. Hetkeä myöhemmin he olivat vetäy-tyneet erilleen ja keskittyneet taas televisioon, ja se siitä.

Hassuinta siinä oli se, kuten Serena tajusi nyt, että Marcellus oli ollut kiistattoman kaunis katsella. Hänen päänsä oli ollut muodoltaan virheetön, kuin marmoriveistoksella, ja sitä kat-sellessaan Serena oli jostain syystä ajatellut aina, kuinka kovasti Marcelluksen äidin täytyi poikaansa rakastaa. Hän mietti, mis-

sä Marcellus mahtoi olla nykyään. Luultavasti joku oli napanut hänet miehekseen – joku fiksu nainen, joka oli ymmärtänyt Marcelluksen arvon. Ja tässä Serena istui vieressään poika, joka oli aivan samanlainen kuin kaikki hänen muut luokkakaverinsa lukiossa.

Hän mietti, kuinka kauan vielä kestäisi, että juna tulisi perille ja hän saisi olla taas yksin.

2

GARRETTIT EIVÄT LOMAILLEET koko perheen voimin kertaa-kaan ennen vuotta 1959. Alicen isän Robin Garrettin mukaan lomanviettoon ei ollut varaa. Hän ei myöskään ollut vielä valmis jättämään kauppaa kenenkään muun vastuulle. Kauppa oli isoisä Wellingtonin perustama, siinä syy – Wellingtonin putkitarvikeliike, jonka isoisä Wellington oli uskonut Robinin hoidettavaksi hyvin vastahakoisesti ja epäluuloisesti ensimmäisen sydänkohtauksensa jälkeen. Robin oli yrittänyt parhaansa mukaan osoittaa olevansa luottamuksen arvoinen tekemällä kuusipäiväistä viikkoa ja tuomalla joka lauantai-ilta tilikirjat kotiin Alicen äidin tarkastettavaksi siltä varalta, että hän oli tehnyt jonkin virheen. Tottahan se oli: hän ei ollut synnynäinen kauppias. Hän oli koulutukseltaan putkimies ja hän oli ottanut tavaksi asioida Wellingtonilla vain, jotta saisi nähdä tiskin takana nuoren Mercy Wellingtonin. Mercy Wellington oli kaunein olento jonka hän oli koskaan nähnyt, kuten hän kertoi myöhemmin lapsilleen. Kaikki Baltimoren putkimiehet olivat hulluna Mercyyyn, eikä Robinilla ollut mitään mahdollisuuksia. Mutta toisinaan ihmeitä tapahtuu. Mercy puolestaan kertoi lapsille pitäneensä Robinin herrasmiesmäisestä käytöksestä.

Kun isoisä Wellington kuoli, ja kauppa siirtyi Robinin haltuun – virallisesti omistaja oli Mercy, mutta se oli sama asia – hän sitoutui siihen entistäkin tiiviimmin, katsoi kantavansa

vastuun jokaisesta pultista ja mutterista, ja niin lomat jäivät edelleen pitämättä. Näin jatkui siihen asti, että hän palkkasi apulaisen, jota hän kutsui Pickfordin nuoreksimieheksi ja joka oli hyväntahtoinen, ei kovin älykäs mutta vakaa kuin kallio. Silloin Mercy sanoi: ”Kuule Robin, enää minä en anna periksi. Nyt lähdetään lomalle koko perhe.”

Kesä 1959. Viikko Deep Creek Lakessa. Rustiikkinen pikkumökki keskellä mökkiriviä kivenheiton päässä järvestä. Ei ihan rannassa, koska Robinin mukaan se olisi tullut liian kalliiksi, mutta tarpeeksi lähellä, aivan tarpeeksi lähellä.

Vuonna 1959 Alice oli seitsemäntoistavuotias – kaukana takana olivat ne ajat, jolloin matka perheen kanssa olisi ollut jännittävä kokemus. Hänen pikkusiskonsa Lily oli viidentoista ja tulisesti rakastunut Jump Watkinsiin, nousukiidossa olevaan kolmasluokkalaiseen koripallomestariin heidän lukiossaan. Lily ilmoitti, ettei voinut mitenkään olla erossa Jumpista kokonaista viikkoa. Hän kysyi, voisiko Jump tulla mukaan, mutta Robin vastasi kieltävästi. Hän ei vaivautunut ilmoittamaan syytä vaan sanoi vain: ”Mitä? Ei voi”, ja siihen se jäi.

Tytöillä ei siis ollut erityisiä lomaan liittyviä odotuksia. Se tuli yksinkertaisesti liian myöhään heidän elämässään. Heidän pikkuveljensä sen sijaan... David oli vasta seitsenvuotias, mikä oli ehdottomasti paras ikä viikon järvenrantalomaa ajatellen. Hän oli muutenkin hyväntuulinen lapsi, joka osallistui ilomielin kaikkeen uuteen ja erilaiseen. Heti lomamatkasta kuultuaan hän alkoi laskea päiviä kalenterista ja suunnitella, mitä ottaisi mukaansa. Ilmeisesti hän kuvitteli järven jonkinlaiseksi isoksi kylpyammeeksi, sillä hän aikoi ottaa mukaan muoviset hinaajansa, puisen purjeveneensä ja pienen muovisen vieterisukeltajansa. Mercyn piti selittää, että ne saattaisivat ajelehtia matkoihinsa koska vettä oli niin paljon. ”Mutta minä ostan sinulle halpakaupasta rantaleluiksi muovisangon ja lapion”, hän lupasi Davidille. Sen kuultuaan David meni toiseen äärimmäisyyteen